

В.В. Рисін, канд. екон. наук, доц., Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ У КОНТЕКСТІ ПРИПЛИВУ ІНОЗЕМНОГО БАНКІВСЬКОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНУ

Процеси надходження іноземного капіталу в українську банківську систему надзвичайно активізувалися у 2006-2007 роках, роль банків з іноземним капіталом та частка підконтрольних їм активів невпинно зростає. Станом на 1 квітня 2007 року в Україні функціонувало 40 банків з іноземним капіталом, які контролювали 30 % капіталу банківської системи. Ці банки Національний банк України поділяє на дві групи: банки зі 100 % іноземним капіталом та банки за участю іноземного капіталу (де частка іноземного інвестора перевищує 10 %).

Існуюча класифікація банків з іноземним капіталом не дозволяє об'єктивно оцінити ступінь участі іноземного інвестора. Основною причиною цього є непрозорий характер власності більшості українських банків (псевдо-іноземні власники, псевдо-українські власники, відсутність торгівлі акціями банків на біржах тощо). Тому виникає необхідність побудови класифікації банків, що враховувала б вищезазначені аспекти. Дослідження ступеня участі іноземних інвесторів у банківській системі України дає підстави для виділення таких груп банків:

1. Банки під контролем держави.
2. Банки під контролем національних власників:
 - банки з українським капіталом;
 - банки за участю іноземного капіталу (частка іноземного інвестора у статутному капіталі менше 50 %);
3. Банки під контролем іноземних власників:
 - банки з переважанням іноземного капіталу (частка іноземного інвестора від 50 до 90 %);
 - банки під повним контролем іноземного капіталу (частка іноземного інвестора понад 90 %).

Активізація процесів надходження іноземного капіталу в українську банківську систему вимагає підвищення ефективності запобігання використанню банків для операцій, пов'язаних з відмиванням грошей. Зазначене дозволяє визначити низку завдань, що постають перед органами фінансового моніторингу (НБУ та Держфінмоніторингом України) у сфері регулювання припливу іноземного капіталу:

1. Недопущення надходження у банківський сектор капіталу, здобутого злочинним шляхом, чи капіталу з офшорних зон.
2. Відслідковування походження іноземних банків-інвесторів, визначення їх реальних власників з метою виявлення псевдо-іноземних інвестицій.
3. Дослідження зв'язків банків-інвесторів з іншими фінансовими установами (іноземними та українськими).
4. Запобігання вивезенню за кордон отриманих в Україні прибутків.

Проведене дослідження дозволяє визначити основні напрями впливу експансії іноземних банків на функціонування системи фінансового моніторингу в Україні:

1. З огляду на входження на український ринок провідних європейських банків (BNP Paribas, Credit Agricole, HVB, Banca Intesa) ймовірно підвищення якості контролю за підозрілими фінансовими операціями в цих банках. Банки з відомим ім'ям здебільшого не ризикують своєю репутацією.
2. Зростання кількості іноземних банків сприятиме подальшому узгодженню процедур фінансового моніторингу в Україні з європейськими. Іноземні банки можуть привнести в українську банківську практику удосконалені процедури ідентифікації клієнтів.
3. Іноземні банки можуть отримувати інформацію про клієнтів від своїх материнських структур та органів фінансового моніторингу своїх країн. Проте можлива передача інформації про діяльність українських підприємств за кордон.
4. У разі входження на ринок банків із сумнівною репутацією можливе їх використання для легалізації тіншових доходів. Діяльність саме таких банків потребує посиленого контролю з боку НБУ та Держфінмоніторингу України.